

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Confirmatio præcedentis opinionis ex Caiet. & S. Th. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Conclusio est affirmans. Eam verò, & rationem, qua vtitur S. Thomas, sequenti disputatione examinabimus.

DISPUTATIO VII.

De unitate huius scientie.

Theologiam nostram non esse vnam scientiam sentit Durand. c. 1.

Verior, & magis communis opinio. c. 2.

Confirmatio præcedentis opinionis ex Caietano, & S. Thoma. c. 3.

Vera explicatio & definitio posterioris sententiae. c. 4.

Quomodo Theologia vtriusque principij naturalibus cum sit vna scientia, cap. 5.

CAPVT I.

Theologiam nostram non esse vnam scientiam sentit Durand.

Praefens controuersia non est, an Theologia sit vna simplex qualitas: hæc enim quaestio de quocunque habitu, & scientia esse potest: sed an in ratione scientie ita habeat vnam rationem specificam sciendi, ut etiam si non sit simplex qualitas, ordine tamen ad vnam specificam rationem obiecti, vna scientia dicenda sit. Nam quamvis multi censeant philosophiam, vel aliam naturalem scientiam non esse vnam simplicem qualitatem: nullus tamen negat, esse vnam scientiam secundum speciem in ratione, & modo sciendi. Deinde controuersia hæc locum habet, siue dicamus Theologiam esse vere scientiam, siue solum fidem, aut opinionem: utroque enim modo assensus conclusionum generatur per discursum. Est igitur difficultas, utrum sit vnus secundum speciem modus inferendi conclusiones: hoc enim est quaerere, utrum sit vna scientia.

Circa quaestionem sic intellectam prima sententia sit Durandi: qui in q. 4. Prologi docere videtur, Theologiam non tantum non esse vnum habitum, sed etiam non esse vnam scientiam: asserit enim, esse plures habitus de distinctis obiectis, & per distincta media. Numero autem 5. eiusdem quaestionis, ut explicet de qua Theologia loquitur, inquit, trifariam accipi, hoc est tres habitus posse dici Theologiam. Primus est fidei infusus, qui circa principia versatur: secundus, & tertius circa conclusiones Theologicas: alter est ad defendendum, alter vero ad deducendum eas ex articulis fidei. Putat enim Dur. quaest. 1. Prol. nu. 7. Theologiam accipi pro fide infusa: imo vero nu. 8. dicit magis communiter, sed non tam vere usurpari pro habitu conclusionum: sic ergo Theologiam in vniuersum, dicit esse plures scientias, non vnam. Supponit enim ex quaest. illa 4. Prol. nu. 4. cum quaeritur, an Theologia sit vna scientia, non esse quaestionem, de scientia proprie dicta: sed, ut extenditur ad fidem, opinionem, & quaecumque assensum. Sic autem intellecta opinio Durandi vera est, quatenus dicit Theologiam in vniuersum, includendo fidem infusam, & habitum conclusionum, non esse vnam scientiam. At verò præfens controuersia solum est de Theologia quatenus ponitur peculiaris facultas circa conclusiones: & hoc modo Durandus planè fatebitur esse vnam scientiam inferendi conclusiones ex præmissis, nisi quod peculiarem alium quandam habitum esse asserit ad defendenda mysteria, quæ fide infusa creduntur, quem etiam appellat peculiarem scientiam.

CAPVT II.

Verior, & magis communis opinio.

Posterior sententia est omnium Scholasticorum, quos ego legi: ex quibus, licet aliqui dicant Theologiam non esse vnam simplicem qualitatem, omnes tamen affirmant esse vnam scientiam in modo inferendi conclusiones, siue dicatur scientia proprie, siue latiori significatione. In hac sententia sunt S. Thomas, Caietanus, & recentiores Thomistæ in hoc art. Albert. in Sum. tract. 1. quaest. 3. memb. 2. & in 1. d. 1. art. 3. Henricus in Sum. art. 6. q. 3. Ægidius 2. p. Prol. q. 2. Ricardus q. 3. Qui etiam supponere videntur, aut saltem non negant, esse vnam simplicem qualitatem. Cum his conveniunt Marfil. q. 2. Prol. art. 4. Okam q. 3. principali, quaestiuicula annexa, quæ ordine est octaua, additis etiam solutionibus argumentorum, Gre. q. 3. præsertim a. 3. qui asserunt non esse vnam simplicem qualitatem, esse tamen vnam scientiam Gabriel vero q. 8. Prol. solum docet Theologiam esse plures habitus, si includamus fidem acquisitam: intelligit autem circa articulos fidei, qui assumuntur, ut principia in hac scientia, & habitus acquisitos tam circa propositiones, quam circa consequentias. Sed an sit vna scientia sicut Geometria, vel philosophia non definit. Ceterum non omnes citati Doctores hanc sententiam eodem modo confirmant.

CAPVT III.

Confirmatio præcedentis opinionis, ex Caiet. & S. Thoma.

Sanctus Thomas ea ratione probat, Theologiam esse vnam scientiam: quia omnia, quæ in sacra scriptura, & in sacra doctrina tractantur, subeunt eandem rationem formalem diuine revelationis: vnitas autem scientiæ, non ex unitate obiecti materialis, sed formalis, desumitur. Quocirca si aliqua scientia plura obiecta materialia sub eadem ratione formali consideret, erit vna, & eadem. Sic etiam de unitate potentie docet S. Thomas: adducit verò exemplum visus: qui quamvis versetur circa varias res, puta circa hominē, & equū, ideo est vna facultas videndi: quia illæ omnes conveniunt in vnam rationem obiecti formalis visus, scilicet colorati. Ratio hæc si rectè explicetur optima est: eam tamen Caietanus, & recentiores Thomistæ, mea quidem sententia, alio modo, quàm S. Thomas, intellexerunt.

Caietanus igitur in hunc art. notat, duplicem esse rationem obiecti: alia est, inquit, ratio quæ, nimirum ipsa entitas rei, quæ est causa passionum eiusdem, & assumitur, ut medium in demonstratione: sicut entitas in metaphysica, quantitas in mathematica, &c. Alia vero est ratio sub qua, nimirum abstractio, seu immaterialitas obiecti: veluti abstractio à materia sensibili, & intelligibili in metaphysica, à materia sensibili tantum in mathematica, &c. Et hæc dicitur ratio formalis obiecti, non ut res, sed ut obiectum est. Priori constituitur obiectum in genere rei, posteriori vero in genere scibili: sicut obiectum visus, scilicet color, est sub duobus generibus, & in genere passibilis qualitatibus, cuius species sunt odor, sapor, color, & sonus: & in genere scibili, cuius species sunt visibile, audibile, &c. Atque harum differentiarum non sunt reales in ipsis obiectis: sed denominationes

Theologia in modo inferendi est vna scientia. S. Thom. Caiet. Thomist. Albert. Henric. Ægid. Ricard. Marfil. Okam.

Greg. Gabriel.

S. Thomas Ratio S. Thoma. Vnus scientiæ ex obiecto materiali sumenda est.

4.

Caietanus Explicatio prædictæ rationis ex Caiet. & Thomistis. Ratio quæ ex sub qua obiecti sumitur.

nationes tantum extrinsecæ: cum tamen differentia prioris generis reales sint. Sicut ergo (inquit Caietanus) distinctio sensuum inter se, & unitas cuiusque non attenditur secundum distinctionem, vel unitatem obiecti in genere entis realis, & passibilis qualitatis; sed in genere sensibilis; & ideo potest una facultas sentiens versari circa plura obiecta in genere qualitatibus, ut visus circa album, & nigrum, &c. Quia habent eandem rationem obiecti sub qua, hoc est, in genere sensibilis: sic etiam distinctio scientiarum, & unitas cuiusque non debet desumi ex unitate, & pluralitate obiectorum in genere entis, sed in genere sensibilis, & speculabilis. Merito igitur à S. Thoma idcirco Theologia dicitur una scientia, quod omnia, quæ tractat, habeant unam rationem, non sane in genere entis, sed in genere sensibilis; nimirum diuini luminis reuelationem. Hæc doctrina Caietani mirum in modum probatur recentioribus, quæ tamen testimonio, & ratione Arist. facile confutari potest.

Aristoteles. 5. metaphys. c. 15. ex professo docet, scientiâ non referri ad scibile, ut scibile est; nec visum ad visibile, ut visibile est: sed scientiam terminari ad rem ipsam, quæ scitur, & visum ad colorem, aut quid aliud, hoc est, ad lumen: & hoc modo debere definiti. Probat autem, quia aliquando idem bis diceretur, hoc est, esset inutilis quedam repetitio, & circulus: definitum enim ingrederetur definitionem, ut fufus ostendimus. disp. 1. q. 4. c. 2. Id quod alia quoque ratione confirmari potest. Quoniam prius est scientiam terminari ad rem scitam, ut obiectum, quam quod res denominetur scibilis. Ex eo enim aliquid scibile dicitur, quia scientia illius esse potest. Est enim hoc relatiuum, scibile, eorum, quæ teste Arist. eodem c. dicuntur ad aliud, ex eo, quod alia sunt ad ipsa, ac proinde non recipiunt, sed solo nomine sunt ad aliud, ut loco etiam citato ostendimus. Prius ergo scientia habet re ipsa habitudinem ad rem, seu obiectum, quam illud dicatur scibile. Et idem de visu, & visibili, & de quavis alia facultate, & obiecto illius dicendum est: ergo habitus scientiæ, aut facultas aliqua non habet unitatem specificam ex ordine ad rem, sub illa ratione, quæ dicitur sub qua, & est extrinseca denominatio; sed ex habitudine ad rem ipsam, & obiectum secundum quidditatem, & naturam illius. Quare Sanctus Thomas in hoc art. cum dixit, visum sumere speciem non ab obiecto materiali, sed à formali; per materiale, non intellexit colorem, & per formale denominationem visibilibus; sed per materiale, intellexit substantias ipsas colore delibatas, ut hominem & equum: per formale verò rationem coloris. Quamobrem Theologia nostra non eo erit una scientia, vel habitus, quod omnia, quæ considerat, induant unam rationem reuelationis aut scibilis: hæc enim denominatio iam supponit unitatem in ipso habitu, & scientia à qua prouenit.

At dicat aliquis pro Caietano, rationem illam reuelabilis in obiecto Theologiæ, non esse denominationem ab ipso habitu Theologiæ, sed à lumine fidei infusæ, vel à diuina reuelatione exteriori. Sic autem tollitur omnis circulus, & repetitio: quia prius est rem esse à Deo reuelatâ, quam scientiam Theologiæ circa illam versari, prout reuelata est: & ita habere poterit rationem formalem obiecti speciem tribuentis. Cæterum doctrinam

Vasquez in 1. part. Tom. 1.

Caietani hoc modo defendi nequit. Tum quia ipse generatim docet speciem scientiæ sumendâ esse ex obiecto sub formali ratione, & denominatione scibilis, & speciem visus à calore sub ratione visibilis, & sic de aliis. Idem igitur sentit de Theologia, videlicet speciem eius sumendam esse ab obiecto sub denominatione scibilis: contra hoc autem pugnat ratio superius facta. Tum etiam reuelatio Dei exterior, aut interior per fidem infusam, tantum versatur circa articulos fidei, qui assumuntur in Theologia, ut principia: non autem circa conclusiones, prout à nobis deducuntur per discursum. Theologia autem habet suam unitatem ex conclusionibus, ut colliguntur ex principiis: ergo ratio reuelationis non potest tribuere unitatem Theologiæ nostræ. Et quamuis conclusionibus Theologicis semel deductis per discursum, etiâ fides diuina in nobis præbeat assensum, ut disput. 5. cap. 3. diximus: prius tamen est deduci conclusiones, quam illis assentiri fide infusa: ergo prius, quam credantur, in illis debet esse aliquid, ex quo unitas, & species Theologiæ desumatur.

CAPUT IIII.

Vera explicatio, & defensio posterioris sententiæ.

DVas alias rationes afferunt ceteri Doctores commemorati, quæ hanc sententiam optime comprobant. Prior est Henrici, Alberti, Ricardi, & Marfilij, qui dicunt, Theologiam nostram eo esse unam scientiam, quod omnia, quæ in illa tractantur, ordinem habeant ad unum subiectum, quod appellant attributionis, non prædicationis, nempe Dei: licet enim omnia, quæ tractat Theologia, nequeant de Deo prædicari: omnia tamen per respectum ad ipsum, ut ad finem, & auctorem Theologia considerat. Sic enim de Deo disputat, ut ostendat non solum qualis in se sit, sed etiam quomodo sit finis consequendus à creatura rationali, quomodo sit auctor omnium per creationem, quomodo se communicauerit per unionem hypostaticam, & reliqua. Ob eandem etiam rationem tractat Theologus quæ pertinent ad materiam de gratia, & de Sacramentis, & ad disciplinam moralem, ut ostendat, quibus mediis, & auxiliis homo suum finem consequi possit: quibus etiam ab illius consecutione impediatur. Fieri ergo nequit, inquit Henricus, quin Theologia nostra sub hac ratione, tam varia considerans, non sit una scientia.

Posterior ratio est S. Thomæ, quæ etiam indicat Henricus in hunc modum. Omnia, quæ tractat Theologia, sub una ratione formalis obiecti considerat, sed unitas scientiæ sumitur ex unitate rationis formalis in obiecto: ergo Theologia nostra est una scientia. Hæc verò ratio formalis obiecti non est, quam intellexit Caietanus, ut satis probatum manet: sed quemadmodum medium demonstrationis in quacunque scientia dicitur ratio formalis sciendi reliqua, sic in Theologia medium, & principium, quod assumit ad inferendas conclusiones est obiectum formale ipsius, & cetera sub eo respectu à Theologia considerantur. Hoc etiam patet idem S. Doctor. 2. 2. q. 1. art. 1. obiectum formale fidei diuinæ, dixit esse primam veritatem, hoc est (ut ibidem explicabimus) testimonium primæ veritatis, cui quasi medio, & principio credendi, fides innititur. Quia igitur Theologia nostra in omni discursu

8. Prima ratio.
Henricus.
Ricardus.
Albertus.
Marfil.
Subiectum attributionis in Theologia.

S. Thomas.
Posterior ratio.

9.